

Мавзу: Бошқариш ҳақида умумий тушунча

Режа:

1. Фаннинг мақсади ва вазифалари.
2. Бошқариш ҳақида умумий тушунча.
3. Бошқариш объектлари
4. Бошқариш объектидаги жараёнлар.

1. ФАННИНГ МАҚСАДИ ВА ВАЗИФАЛАРИ.

Фаннинг мақсади – mavjud avtomatik boshqarish tizimlarni tahlil qilish va yangi avtomatik tizimlarni hosil qilish, jumladan ularni sintez qilish yo`llarini o`rganishdir.

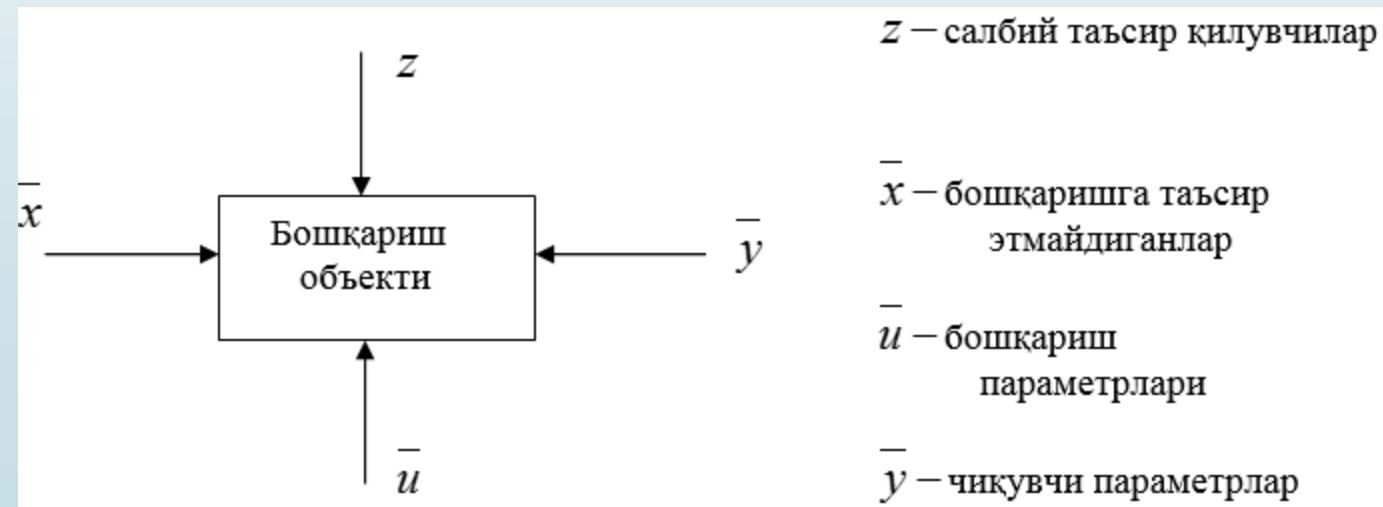
Фаннинг вазифаси:

- avtomatik boshqarish tizimlarni matematik ifodalash;
- boshqarish tizimlarni tuzilmalarini o`rganish;
- boshqarishning tamoillarini o`rganish;
- avtomatik boshqarish tizimlarning turlari bo`yicha tasniflash;
- avtomatik boshqarish tizimlarning asosiy xossalari bo`lmish turg`unlik va o`tish jarayonlarining sifatini tadqiq qilish yo`llarini o`rganish;
- qo`yilgan talablarni qoniqtiradigan avtomatik boshqarish tizimlarni sintez qilish yo`llarini o`rganish.

2. Бошқариш ҳақида умумий тушунча.

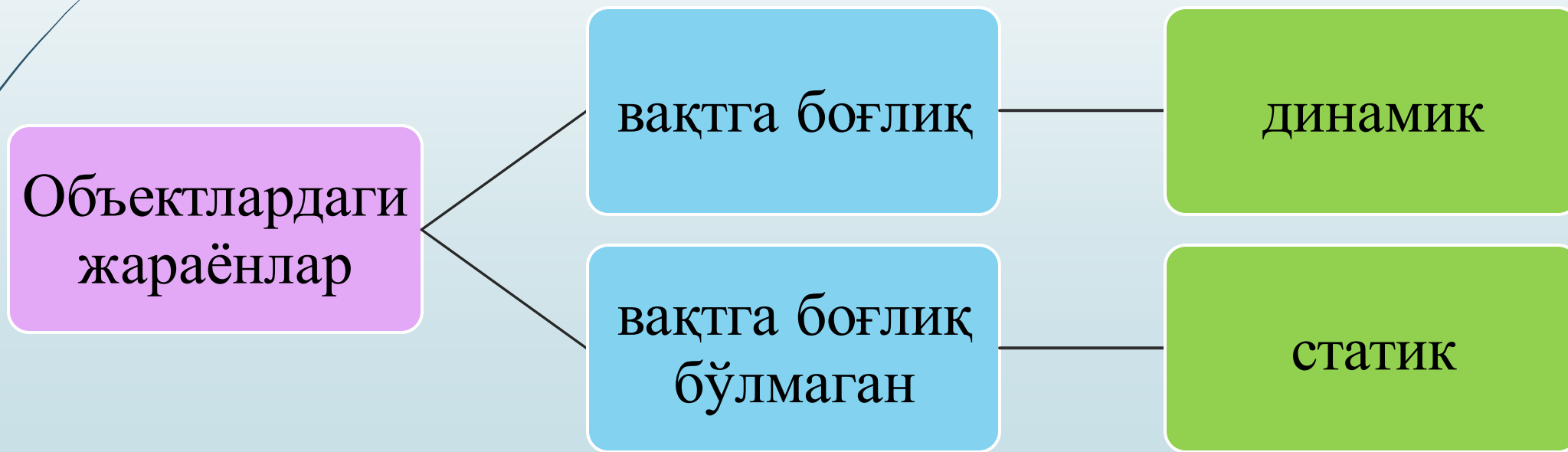
Бошқариш – бу ташқи муҳит ва объект ҳолати тўрисидаги ахборотни қайта ишлаш асосида унга узлуксиз таъсир кўрсатиш жараёнидир.

Бошқаришнинг вазифаси объектни бир ҳолатдан бошқа янги ҳолатга ўтказишдан иборат. Бошқариш масаласини ечишда энг аввало, бошқариш объекти ва бошқариш воситаси таъминланган бўлиши шарт.

3. Бошқариш объеклари

Бошқариш объекти деб, бошқарилувчи, мураккаб ҳаракатдаги тизимларга айтилади.

Жараён турлар

Механик;

Иссиқлик;

Кимёвий

Биологик

Бошқариш объектида
кўпинча

детерминлашган

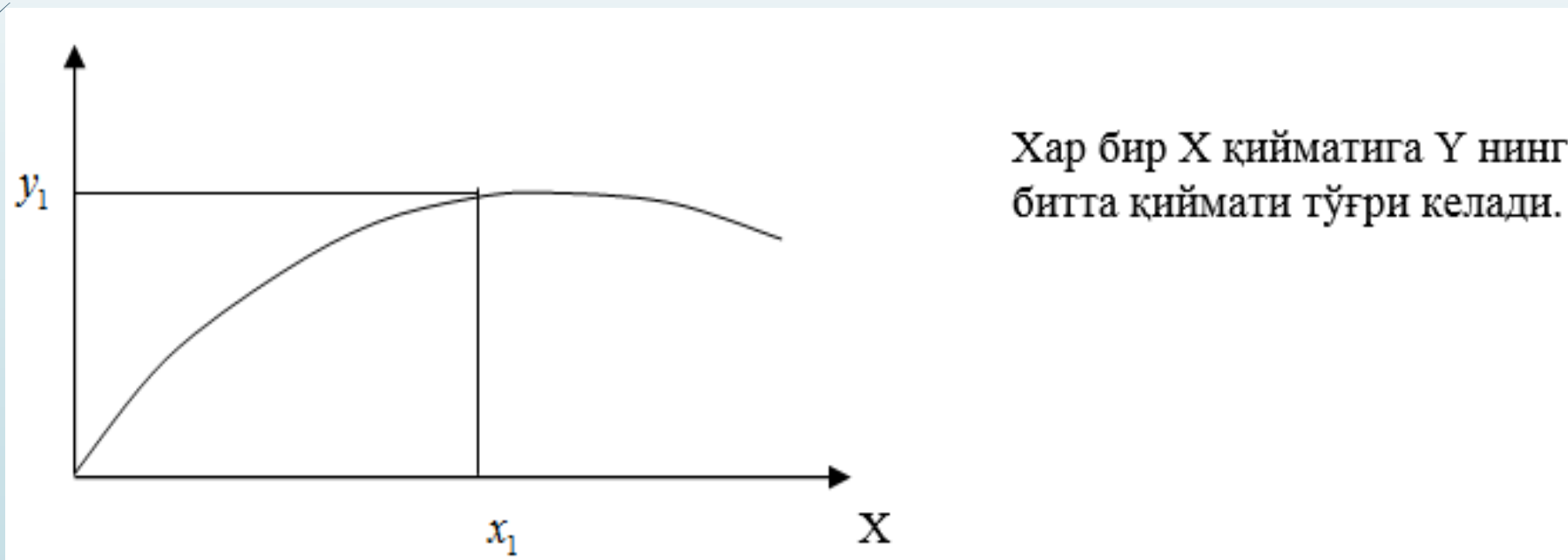
ва

СТОХОСТИК

жараёнлар амалга
ошади.

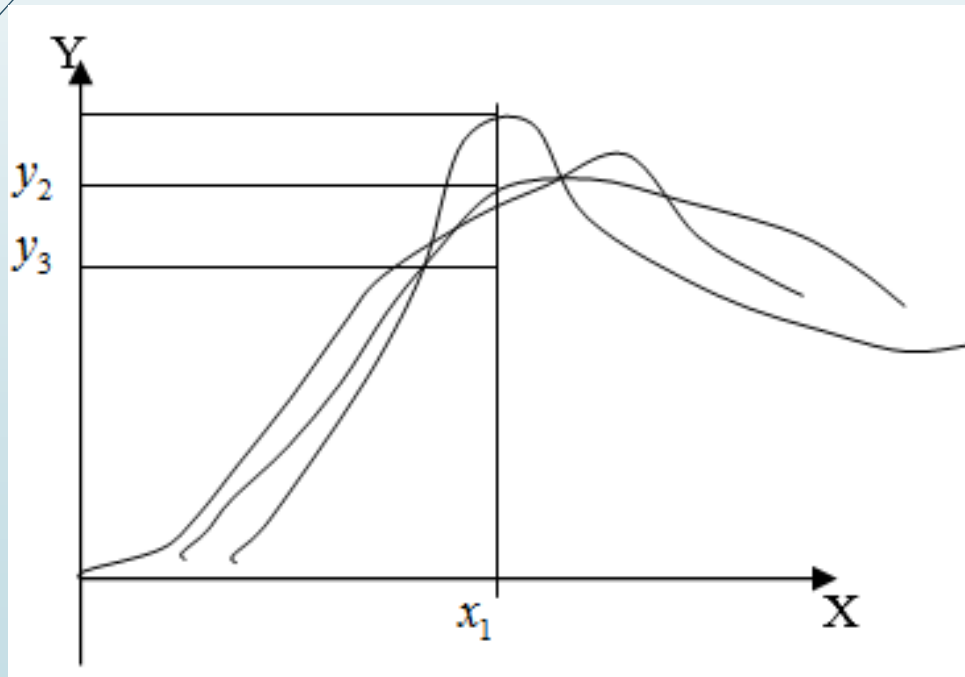
Детерминлашган жараёнлар

чиқувчи параметр қиймати кирувчи параметр қийматига узвий боғлиқ бўлади.

Стохастик жараёнлар

агар чиқувчи параметр қиймати кирувчи параметр қийматига узвий боғлиқ бўлмаса.

x_1 нинг қийматига хар гал хар хил $y_1, y_2, y_3, \dots$ қийматлари тўғри келади.

5. Ишлаб чиқариш, техника ва технологик жараёнларда, жумладан, ирригация ва мелиорацияда учрайдиган бошқариш объектларини тарифлаш.

Ишлаб чиқаришдаги моделлаштириш объектлари деганда қуйидагилар тушунилади:

1. Технологик тизимлар

2. Технологик жараёнлар

3. Технологик ускуналар ишлаётганда юз берадиган физик ва кимёвий жараёнлар